
**Projecte del grup de treball de promoció de la participació de les
persones majors
(Comissió de Treball Promoció de l'Autonomia)**

«Donar veu a les persones majors de Mallorca:
creació de fòrums de participació»

Integrants del grup:

M. Isabel Cuart	IMAS (Coordinació grup de treball)
Joana Maria Fiol	IMAS (Secció Foment Autonomia)
M. Isabel Gelabert	Serveis Socials Ajuntament de Palma
Cristina Gamundí	Serveis Socials Ajuntament de Calvià
José Aranda	Serveis Socials Ajuntaments Puigpunyent, Banyalbufar i Estellencs
Míriam Ramírez	Fundació Balear d'Atenció a la Dependència
Carmen Orte	Universitat de les Illes Balears
Liberto Macías	Universitat Oberta per a Majors
Deyana Mihailova	Creu Roja
Natalia Reynares	Intress
Yolanda Menéndez	Intress
Marisa Cano	IMAS (Centre residencial Bonanova), i Col·legi d'Educaadores i Educadors Socials
Edith Pérez	Col·legi Oficial Terapeutes Ocupacionals
Mariano Sbert	Col·legi Oficial Pedagogia i Psicopedagogia
Ana Filo Romo	Col·legi Oficial Psicologia
Juana M. Bestard	Grup Novaedat

1. Denominació de l'acció: «Donar veu a les persones majors de Mallorca: creació de fòrums de participació».

2. Tipologia de l'acció: acció de difusió i intercanvi d'experiències

1. Justificació

Les tendències demogràfiques actuals apunten a un ràpid procés d'envelliment de la població. A Mallorca, actualment, hi resideixen 131.369 persones majors de 65 i més anys (dades IBESTAT 2014), un 17 % més que l'any 2004. Els darrers anys també ha augmentat significativament tant la proporció de la població major de 65 anys sobre la població total, com sobre la població menor de 16 anys (índex d'envelliment).

El darrer segle, la població que ha arribat als seixanta-cinc anys a la nostra comunitat s'ha multiplicat quasi per cinc i el seu pes relatiu s'ha duplicat. Es creu que cap al 2017, a les Balears, la proporció de persones majors de seixanta-cinc anys superarà per primera vegada la de les persones menors de setze anys (Carretero, 2009) i pot arribar a representar, en un futur no gaire llunyà, quasi un terç de la població total (IMSERSO, 2009).

Segons l'Eurostat (2011) no hi ha hagut cap precedent històric en el qual la distribució de la població s'hagi apropat a la forma de piràmide inversa, és a dir, on els grups de població gran hagin estat més nombrosos que els de població jove.

Aquest canvis demogràfics representen un repte i una oportunitat per modificar la manera d'entendre la vellesa, etapa de la vida formada per un col·lectiu de persones cada vegada més nombrosos i longeu, i també més actiu i crític.

L'increment del pes demogràfic d'aquest sector de la població hauria d'anar acompanyat per un increment de la seva participació i presa de decisions dins la comunitat.

La definició d'envelliment actiu proposada per l'Organització Mundial de la Salut (2002, p. 12): «Procés d'optimització d'oportunitats per a la salut, la participació i la seguretat que permeten garantir la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen», insisteix en la importància de la participació continuada de les persones majors en la vida social, econòmica i cultural de la comunitat per arribar al seu potencial de qualitat de vida.

Això implica que les persones majors tenen el dret de prendre part activa a l'hora de prendre decisions en la seva comunitat i, per això, les diferents

administracions i entitats tenen l'obligació de crear les condicions per fer que la participació sigui possible, mitjançant nous models de col·laboració i cooperació a tot el territori.

Per desenvolupar aquest nou model de participació i fomentar una imatge de la vellesa lliure d'estereotips, els professionals que integren el grup de treball de Promoció d'Oportunitats de Participació de la comissió de treball de Promoció de l'Autonomia de l'Observatori, després d'analitzar i debatre sobre aquesta necessitat, i, aportant diferents perspectives i sensibilitats, han consensuat prioritzar la creació de fòrums de participació perquè les persones majors de Mallorca puguin expressar-se i debatre les seves principals necessitats.

Aquesta iniciativa respon a l'objectiu específic de l'Observatori de les Persones Majors de Mallorca, de promoure iniciatives per reconèixer la necessitat de comptar amb una major participació de les persones grans en la societat.

D'altra banda, també respon a diversos articles de la Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears:

«Article 3. Objectius de les polítiques de serveis socials

L'actuació dels poders públics en matèria de serveis socials persegueix els objectius següents:

a) Millorar la qualitat de vida i promoure la normalització, la participació i la integració social, política, econòmica, laboral, cultural i educativa i de salut de totes les persones.

[...]

g) Promoure la participació de la comunitat en la resolució de les necessitats socials i en particular de les entitats representatives dels col·lectius desfavorits.

[...]

l) *Participació cívica.* Els poders públics han de *promoure i garantir la participació de les persones*, els grups i les entitats en el funcionament del sistema.

l) Promoure la integració respecte de la identitat, la llengua i la cultura pròpies d'aquesta comunitat autònoma, sens perjudici del que disposen els apartats anteriors.

[...]

Article 37. Competències dels consells insulars

Correspon als consells insulars:

observatorimajors@imas.conselldemallorca.net

C/ General Riera, 67, 07010 Palma

Tel: 971763325 (ext. 4126, 4128) Fax: 971760068

[...]

p) Fomentar la participació ciutadana, l'associacionisme, el voluntariat i altres fórmules d'ajuda mútua, d'acord amb les administracions locals, quan siguin d'àmbit insular.

[...]

Article 38. Competències dels municipis

[...]

m) Fomentar la participació de la ciutadania, el teixit associatiu i el voluntariat social en la prevenció i la resolució dels problemes en matèria de serveis socials.

[...]

TÍTOL IV

LA PARTICIPACIÓ EN ELS SERVEIS SOCIALS I ELS ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ

Article 50. Principis generals

1. El sistema de serveis socials, per a la consecució dels seus fins, compta amb la participació de la ciutadania al llarg de tot el cicle comprès entre la planificació, la gestió i l'avaluació de la seva actuació. Sempre que sigui possible, les decisions relatives al sistema de serveis socials s'han de prendre amb la participació de la ciutadania.

2. La finalitat de la participació és integrar la deliberació entre les administracions i els diversos actors de la societat civil en els processos de presa de decisions, per tal de millorar el sistema de serveis socials i enfortir el capital social.

3. Els objectius de la participació són la implicació de tota la societat en els assumptes socials, la prevenció de la fragmentació social, la innovació en la prestació dels serveis i el reforçament de les xarxes socials de suport, com també aconseguir l'autonomia, la llibertat i l'apoderament de la ciutadania, aquest darrer entès com el procés pel qual una persona o un grup social adquireix o rep els mitjans per enfortir el seu potencial en termes econòmics, polítics o socials.»

2. Breu descripció del projecte

El projecte consisteix en constituir diferents fòrums de participació als municipis de Mallorca perquè les persones majors puguin expressar-s'hi i debatre les seves principals necessitats.

Aquest projecte començaria amb una prova pilot a 10 municipis de Mallorca, procurant que estiguin representats atenent els criteris del nombre d'habitants, índex d'envelliment i distribució per edat de la població.

Aquest acció es duria a terme el primer semestre de 2016, amb quatre reunions mensuals de cada grup focal, i es debatrien els vuit temes proposats al Protocol Vancouver (protocol d'investigació desenvolupat per l'OMS per al projecte de ciutats i comunitats amigables amb les persones majors, IMSERSO, 2013): respecte i inclusió social; participació social; comunicació i informació; treball i participació ciutadana; serveis socials i de salut; espais a l'aire lliure i edificis; transport, i habitatge.

Les conclusions que se n'extreguin es difondran en un espai que es crearà específicament al blog de l'Observatori de les Persones Majors.

La presentació dels resultats de l'acció es farà en format de ponència aprofitant algun dels actes que s'organitzaran per al Dia Internacional de les Persones Majors del 2016, i/ o com a nota de premsa o article en una publicació.

En funció dels resultats, es plantejarà la continuïtat o l'ampliació a altres municipis dels fòrums de participació.

3. Objectius del projecte

Objectius generals	Objectius específics
Promoure l'envelliment actiu i digne amb el suport de l'aprenentatge al llarg de la vida que permeti la participació ciutadana i la construcció del propi futur.	Facilitar l'expressió, l'empoderament i la participació activa de les persones majors.
	Garantir-los la protecció, la seguretat i la dignitat.
	Potenciar la integració de les persones majors a la comunitat.
	Augmentar la xarxa de relacions interpersonals de les persones majors.

Reconèixer el capital humà de les persones majors com a agents de canvi per desenvolupar la comunitat.	Crear fòrums de participació a diferents municipis de l'illa perquè les persones majors puguin expressar-se i debatre les seves principals necessitats.
Establir una estructura organitzativa encarregada d'avaluar les necessitats de les persones majors i de visibilitzar les accions i aportacions de les persones majors amb diferents actes i publicacions.	Vetllar per l'atenció i l'assessorament de les necessitats que hi ha entre el col·lectiu de les persones grans.
	Impulsar el treball en xarxa des de la perspectiva comunitària.

4. Tipus d'investigació, característiques de la població i de la mostra, mètodes de recollida i d'anàlisi de les dades

La recollida i l'anàlisi de les dades de les conclusions extretes es farà mitjançant una metodologia d'investigació qualitativa, aplicant l'estratègia d'investigació de grups focals. Els *grups focals* són grups de discussió guiats per un conjunt de preguntes dissenyades en una entrevista grupal semiestructurada al voltant d'un tema determinat. L'objectiu d'aquesta metodologia és obtenir una visió més completa amb l'expressió de múltiples visions diferents, així com facilitar que s'expressin sentiments, creences i experiències (Escobar i Bonilla-Jiménez, 2009).

La mostra que participarà al pilotatge del projecte serà d'unes 100 persones, començarem els grups a dos municipis de més de 50.000 habitants, a dos de més de 20.000, a dos de més de 5.000, i a quatre de menys de 5.000. En total serien 10 grups focals d'entre 8 i 10 persones.

En funció dels resultats, es consolidaran els grups i/o se n'iniciaran d'altres a més municipis de l'illa.

El mètode que s'emprarà per recollir i analitzar les dades és el que proposa el Protocol de Vancouver, juntament amb la metodologia per al treball socioeducatiu en xarxa (Ballester *et al*, 2004).

5. Tipologia d'activitats o de materials de difusió:

Les conclusions es publicaran en un espai habilitat expressament al blog de l'Observatori per donar-los difusió.

D'altra banda, l'experiència del projecte «Donar veu a les persones majors» es difondrà la setmana al voltant del Dia Internacional de les Persones Majors (1 d'octubre).

Els resultats d'aquest projecte s'exposaran com a ponència aprofitant els actes que organitzin les entitats que formen part de l'Observatori per al Dia Internacional de les Persones Majors, i, a la vegada, es publicarien com a nota de premsa i/o com a article en una publicació especialitzada.

6. Recursos:

L'objectiu és minimitzar les despeses sense minvar l'impacte, fomentant les xarxes de col·laboració:

- Recursos materials: material fungible i informàtic, locals per a les reunions.
- Recursos humans: membres de la comissió de treball que col·laborin en l'elaboració del projecte, i professionals dels ajuntaments que col·laborin en el pilotatge del projecte.
- Recursos econòmics:
  - i. L'IMAS aportarà el local per a les reunions de preparació dels fòrums, i, també part de la jornada laboral de la dinamitzadora de la comissió de treball per elaborar el projecte.
  - ii. Les entitats membres de les comissions de treball i els ajuntaments que vulguin participar en el pilotatge, han d'aportar el temps dels seus tècnics per assistir a les reunions i per a tasques puntuals per desenvolupar el projecte. També hauran de col·laborar amb la cessió d'un espai per a la reunió dels participants dels fòrums.

7. Temporalització:

- 1r semestre 2016: pilotatge del projecte a 10 municipis de Mallorca, amb quatre reunions mensuals als grups focals.
- 2n semestre 2016:
  - i. Publicació de les conclusions dels respectius fòrums en un espai específic al blog de l'Observatori.

- ii. Presentació dels resultats el Dia Internacional de les Persones Majors (1 d'octubre).
- iii. Presentació de les conclusions a cada municipi participant.
- 2017: revisió, reformulació i, si cal, ampliació dels grups focals.

8. Avaluació

S'ha començat a dur a terme una avaluació *ex ante*, mitjançant la tècnica de fòrum comunitari, amb els integrants del grup de treball de promoció d'oportunitats de participació de la comissió de treball de promoció de l'autonomia de l'Observatori de les Persones Majors de Mallorca, per prioritzar els projectes proposats i valorar la viabilitat tècnica de la iniciativa seleccionada.

En aquesta avaluació s'ha aportat una anàlisi DAFO per analitzar la situació en la qual es vol dur a terme el projecte. L'avaluació finalitzarà quan els membres del Ple de l'Observatori valorin també la conveniència de la implantació del mateix.

S'implementarà una avaluació concurrent amb la qual es revisarà el desenvolupament del projecte, per valorar si cal reprogramar algun element o acció.

Per finalitzar, es realitzarà una avaluació *ex post* per comprovar si se n'han assolit els objectius, així com per valorar l'impacte del projecte i la cobertura que ha tengut.

9. Referències bibliogràfiques

- Ballester, L., Orte, C., Oliver, J.L. i Martí, X. (2004). «Metodología para el trabajo socioeducativo en red». IV Congrés Estatal de l'Educador/a Social. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- Carretero, S. (2009). «L'envelliment a les Illes Balears: perfil demogràfic de la població de seixanta-cinc anys o més». A Orte, C. *Anuari de l'envelliment. Illes Balears 2008*. Palma: Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració i Universitat de les Illes Balears.
- Escobar, J., i Bonilla-Jiménez, F. (2009). «Grupos focales: una guía conceptual y metodológica». A *Cuadernos hispanoamericanos de psicología*, 9(1), 51-67.
- Eurostat (2011). *Activ ageing and solidarity between generations. A statistical portrait of the European Union 2013*. Belgium: European Union.

-
- Instituto de Mayores y Servicios Sociales (IMSERSO), (2009). *Informe 2008. Las personas mayores en España*. Madrid: IMSERSO.
  - Instituto de Mayores y Servicios Sociales (IMSERSO), (2013). *Protocolo de Vancouver, adaptación al contexto de España*. Madrid: IMSERSO.
  - Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears (BOIB núm. 89, de 18 de juny de 2009).
  - López, E. (2004). «¿Es necesario el psicólogo en centros de personas mayores?». A *Papeles del Psicólogo*, 87.
  - World Health Organization (2002). *Active Ageing: A Policy Framework*.